

Mielos moterys,

Sausio mėnesio trečioji savaitė skirta Europos gimdos kaklelio vėžio prevencijai. Dar vieni metai, dar viena savaitė. Kaip ir kasmet, taip ir šiemet, prisiminsime visas moteris, kurios mirė nuo gimdos kaklelio vėžio. Nuo ligos, kurios neabejotinai galima išvengti.

Kažkam šios mirtys yra tik statistinis, iš principo jokių didelių emocijų nekeliantis skaičius Higienos instituto Sveikatos informacijos centro pateiktoje ataskaitoje, kitam tai yra Mama, Dukra, Globotinė, Sesuo, Močiutė, Draugė, Giminaitė, Kaimynė, Klasiokė, Kurso Bendražygė...

2019 metais nuo piktybinių navikų Lietuvoje mirė 3 612 moterų. Iš jų daugiausia mirė nuo krūties vėžio – 552 moterys. Nuo gimdos kaklelio vėžio mirė 191 moteris. Atrodytų, beveik tris kartus mažiau, nei nuo krūties vėžio, ir tai yra beveik 50 moterų mažiau, nei skaičiavome prieš 10 metų. Vis tik šis skaičius mums visiems turėtų atrodyti nedovanotinai ir aplaidžiai didelis.

Lietuvoje turime dvi veikiančias gimdos kaklelio vėžio prevencines programas. Tokios pačios profilaktinės strategijos yra vykdomos ar siekiama jas įdiegti visose pasaulio šalyse. Be abejo, programos neveiks, jei jos bus vykdomos netinkamai. Jos neveiks ir tada, jei Jūs, mielos mūsų moterys ir merginos, abejosit, jas ignoruosit, atidėsit ar netikėsit jų veiksmingumu.

Pirmoji programa – gimdos kaklelio vėžio prevencijos – Lietuvoje vykdoma nuo 2004 metų. Kasmet kviečiame kelis šimtus tūkstančių Jūsų pasitikrinti. Kasmet nesulaukiam atvykstančių kone pusės Jūsų. Sakote, kad pagrindinė neatvykimo pasitikrinti priežastis – baimė išgirsti blogus tyrimo atsakymus. Kodėl baimė gyventi yra tokia didelė?

Antroji prevencinė programa – vakcinacija nuo žmogaus papilomos viruso, kuris yra pagrindinis gimdos kaklelio vėžio rizikos veiksnys. Nuo 2016 metų visas sulaukusias vienuolikos metų mergaites nemokamai skiepijame vakcina, kuri gali padėti išvengti ikivėžinių gimdos kaklelio pokyčių ir gimdos kaklelio vėžio. Beje, šis virusas – žmogaus papilomos virusas – gali sukelti ir makšties, tarpvietės, išangės ar gerklų ikivėžines ligas bei vėžį. Todėl vakcina turėtų apsaugoti ir nuo šių lokalizacijų ikivėžinių pokyčių ir vėžių, kai jų sukėlėjas bus žmogaus papilomos virusas.

Mergaičių vakcinacijos pagalba galėtume pasiekti bandos imunitetą, kai vakcinacija galėtų tapti naudinga ir tiems, kurie šiuo metu nėra įtraukti į Nacionalinį imunoprofilaktikos kalendorių ir jos negauna. Tam reikėtų paskiepyti bent 80 proc. mergaičių, idealu – 90 proc. Mūsų apimtys per paskutiniuosius metus pakilo beveik iki 65 proc. Tad kol vakcinacijos apimtys nesiekia saugių visuomenės imunitetui formuoti, primename, kad vakcinacija nuo ŽPV galima ir berniukams. Jų vakcinacija yra svarbi, kai šalies mergaičių vakcinacija nėra pakankama. Abiejų lyčių vakcinacija pasaulyje taikoma jau 54 šalyse, kasmet šalių sąrašas

.L.A.G.D.

LIETUVOS AKUŠERIŲ
GINEKOLOGŲ DRAUGIJA

plečiasi. Europoje nacionalinė vakcinacijos programa abiem lytims skiriama ir kompensuojama Airijoje, Austrijoje, Belgijoje, Čekijos Respublikoje, Danijoje, Didžiojoje Britanijoje, Italijoje, Lichtenšteine, Liuksemburge, Kroatijoje, Norvegijoje, Slovakijoje, Šveicarijoje, Vokietijoje, o nuo 2020 metų ir Suomijoje. Pasaulio sveikatos organizacija vakcinaciją nuo ŽPV įvardina kaip dalį strategijos, saugant visuomenę nuo visų ligų ir vėžių, kuriuos gali sukelti ŽPV, tačiau akcentuoja, kad vakcinacija nuo ŽPV nereiškia, kad galima visai atsisakyti prevencinių programų. ŽPV tipų, kurie gali sąlygoti ikivėžines ligas ir vėžį, yra daugiau, nei galime išvengti skiepijant. Todėl tik derinant šias dvi strategijas kartu, galime pasiekti geresnių rezultatų greičiau. Australijos mokslininkai, šalies, kurioje gimdos kaklelio vėžio dažnis ir mirtingumas nuo šios ligos yra vienas žemiausių pasaulyje, yra apskaičiavę, kad efektyviai taikydami šias dvi prevencines programas, gimdos kaklelio vėžio diagnozę iš ligų sąrašo šalyje jie galės „išbraukti“ jau 2100 metais.

Mūsų galimybės yra kiek kitokios, bet siekiai – tie patys. Šiuo metu didelė ekspertų grupė tobulina gimdos kaklelio vėžio prevencinės patikros programos kokybės užtikrinimo reikalavimus. Siekiama patobulinti ne tik programos kokybę, bet ir valdymą. Pagaliau ir mes, kaip ir nemaža dalis išsivysčiusių šalių, 35 metų ir vyresnėms moterims galėsime atlikti ŽPV tyrimą jau pirmame gimdos kaklelio vėžio patikros etape. Taip galėsime greičiau aptikti visas, kurios esate didesnėje rizikoje susirgti. Atnaujinta gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinė programa turėtų startuoti nuo 2022 metų sausio mėnesio.

Mielos moterys ir merginos, net ir šitame sudėtingame laike labai prašome nepamiršti savęs ir prisiminti, kad tik laiku aptikti gimdos kaklelio ikivėžiniai pokyčiai gali būti išgydomi be didelių nuostolių Jūsų reprodukcinėi sveikatai. Jūs reikalingos savo šeimai, savo vaikams. Jūs reikalingos mums visiems.

Kviečiame Jus apsilankyti ir mūsų draugijos tinklalapyje (www.lagd.lt, skiltyje Pacientei), ten pateikta informacija galėtų būti Jums aktuali ir naudinga. Jei kyla abejonių ar klausimų, visada galite mums rašyti.

Lietuvos akušerių ginekologų draugijos vardu

Gimdos kaklelio patologijos ir kolposkopijos sekcijos pirmininkė doc. dr. Kristina Jarienė

Lietuvos akušerių ginekologų draugijos prezidentė prof. dr. Diana Ramašauskaitė

.L.A.G.D.

LIETUVOS AKUŠERIŲ
GINEKOLOGŲ DRAUGIJA

Statistiniai duomenys tikslinti:

1. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras. Mirties priežastys 2019

https://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Statistikos/Mirties_priezastys/Mirties_priezastys_2019.pdf

2. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras. Lietuvos sveikatos statistika 2019

https://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Statistikos/LT_sveik_stat_health/la_2019.pdf